

Turkish Studies **Educational Sciences**

Volume 14 Issue 3, 2019, p. 151-164
DOI: 10.29228/TurkishStudies.22871
ISSN: 2667-5609
Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ **Received/Geliş:** 29.03.2019

✓ **Accepted/Kabul:** 10.06.2019

✍ **Report Dates/Rapor Tarihleri:** Referee 1 (13.04.2019)-Referee 2 (15.04.2019)- Referee 3 (11.04.2019)

This article was checked by iThenticate.

OKUL YÖNETİCİLERİNİN ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARINI BİLDİRMEYE YÖNELİK TUTUMLARI

Sait AKBAŞLI - Hüseyin YOLCU** - Hakan ULUM****

ÖZ

Bu araştırmada, okul yöneticilerinin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumlarını ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmanın katılımcılarını okul öncesi, ilkökul, ortaokul ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan 340 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Choo, Walsh, Chinna ve Tey'in (2013) geliştirdiği, Akın ve ark. (2013) tarafından Türkçeye uyarlanan "Çocuğa Yönelik Cinsel İstismar Tutum Ölçeği"nin Türkçe Formu kullanılarak elde edilmiştir. Verilerinin analizinde betimsel istatistiklerin yanı sıra, t-testi ve ANOVA uygulanmıştır.

Okul yöneticileri, çocuk istismar bildirimine yönelik etkili ve gerekli işlemlerin yapılması konusunda yetkililere güvenmektedir. Aileden ya da toplumda çocuğa ya da kendilerine yönelik olumsuz tepkilerinin cinsel istismar bildirimlerini engellemesi söz konusu değildir. Cinsel istismarla ilgili hazırlanmış olan bir kılavuzun bütün öğretmenler için gerekli olduğunu düşünen okul yöneticileri ayrıca, cinsel istismar bildirimlerini mesleki sorumlulukları olarak değerlendirmektedir. Çocuk cinsel istismarını bildirmede erkek okul yöneticileri kadın okul yöneticilerine göre daha olumsuz tutum içindedir. Okul yöneticileri arasında kıdem düzeyi düşük olanlar daha kıdemli okul yöneticileriyle karşılaştırıldığında, çocuk cinsel istismarını bildirme konusunda daha fazla olumlu tutum sergilemektedir.

Okul yöneticilerinin eğitim düzeyi cinsel istismar bildirimlerinde belirleyici bir değişken olmazken, okulun öğretim düzeyinin belirleyici

* Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, E-posta: sakbasli@gmail.com

** Doç. Dr., Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, E-posta: h.yolcu72@gmail.com

*** Doktora Öğrencisi, Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, E-posta: hakanulum@gmail.com

değişkendir. Ortaokullarda görev yapan okul yöneticileri okul öncesi, ilkokul ve ortaöğretim okullarında görev yapan yöneticilerle karşılaştırıldığında, çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik daha fazla olumsuz tutum içindedir. Buradan hareketle, ortaokullarda görev yapan okul yöneticilerinin, cinsel istismar vakalarını bildirmeye yönelik olumsuz tutumlarının nedenini ortaya koyacak bir araştırma yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul yöneticileri, çocuk cinsel istismarı, çocuk istismarı, istismar bildirimi

THE ATTITUDES OF SCHOOL ADMINISTRATORS TOWARDS REPORTING CHILD ABUSE

ABSTRACT

In this study, it was aimed to reveal the attitudes of school administrators towards reporting child sexual abuse. The participants of the study consist of 340 school administrators working in pre-school, primary, secondary and high school education institutions. The data of the study were developed by Choo, Walsh, Chinna, and Tey (2013). (2013) by the Turkish Form of "Sexual Abuse Attitude Scale towards Child year. In addition to descriptive statistics, t-test and ANOVA were used for data analysis.

School administrators rely on the authorities to take effective and necessary actions to report child abuse. Negative reactions from the family or the community to the child or to themselves cannot prevent reports of sexual abuse. School administrators who consider that a guideline on sexual abuse is necessary for all teachers also consider sexual abuse reports as their professional responsibilities. Male school principals have a more negative attitude than female school principals in reporting child sexual abuse. Among school administrators, those with low seniority have a more positive attitude to reporting child sexual abuse than those with higher seniority.

While education level of school administrators is not a determinant variable in sexual abuse reports, it is the determining factor of school education level. School administrators in secondary schools have more negative attitudes towards reporting child sexual abuse when compared to school administrators in preschool, primary and secondary schools. From this point of view, it is suggested that a study should be conducted to reveal the reasons why school administrators working in secondary schools have negative attitudes towards reporting sexual abuse cases.

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

Sexual abuse is defined as any kind of sexual activity that occurs without the knowledge and consent of a child or contrary to law or social

taboos. Children may be sexually abused by adults or other children with the power or responsibility over their victims and with the power of age or developmental stages. Many indicators for describing sexual abuse can be divided into three groups as (1) Physical, (2) Behavioral, and (3) Psychiatric indicators. All children are under the risk of sexual abuse. This includes schools where children spend most of their childhood and youth. Schools and educators working in these schools such as counselors, classroom teachers and school principals play a very important role in the lives of children who have been abused through their immediate or distant environment.

The studies conducted in this literature draw attention to two fundamental problems regarding this issue. One of these problems is that teachers are insufficient at determining the indicators of sexual abuse. The other is that the school principals prefer not to inform the authorities about the abuse they have been informed about or they are aware of. The Turkish Crime Code, on the other hand, imposes an obligation on educators to inform the authorities about the cases of abuse they are informed.

In this study, it was aimed to determine the attitudes of school principals towards reporting child sexual abuse.

Method

In this study, general survey model from quantitative research designs was adopted. The population of this study consisted of preschool, primary school, secondary school and secondary education principals who work in Mersin and Adana provinces of Turkey. The study group of this study consisted of 340 school principals working in these provinces in the 2015-2016 academic year and the participants were determined by using simple random sampling method.

The Turkish form of the Child Sexual Abuse Attitude Scale, which was developed by Choo et al. in 2013 and adapted to Turkish by Akin et al. (2013) was used in this study as a data collection tool. Necessary permissions were taken to use this scale form in this study.

Descriptive statistics and parametric tests were used to analyze the data of this study.

Findings

It was determined that the school principals relied on the authorities for taking effective and necessary actions in terms of reporting child abuse and that the negative reactions of the family or community to the child or to themselves would not restrain their reports sexual abuse. The findings of this study showed that male principals had more negative attitudes towards reporting child sexual abuse than female principals. The findings of this study showed that the seniority of school principals has a determinant role in reporting child sexual abuse. It was found that school principals with lower seniority had a more positive attitude towards reporting child sexual abuse compared to the ones with higher seniority. It was also determined that the education level of the school in which the school principals work has a determinant role on the attitudes of the school principals in terms of reporting child sexual abuse.

Discussion

Although school principals suggested that they would report sexual abuse in spite of the reactions from immediate the child's environment, the studies conducted in literature revealed that school principals did not always have such a positive attitude. The fact that male school principals have less positive attitudes towards reporting abuse when compared to female school principals can be explained with the sexist role behavior. The fact that the majority of the perpetrators in the cases of sexual abuse are male also explains this case.

Keywords: School administrators, sexual abuse of children, child abuse, abuse report.

GİRİŞ

Cinsel istismar, çocuk ve gençlik sağlığı için önemli bir konu olmasına karşın, çocuklarla çalışan profesyonellerin farkındalığında nispeten kısa bir tarihe sahiptir. Yakın zamana kadar, çocuklardan kaynaklanan cinsel istismar suçlamaları ya kötü muamele ya da daha yaygın olarak çocuğun fantazi hayatının ürünü olarak, yorumlanmıştır (Aprile, Ranzato, Rizzotto ve Facchini, 2009; Glaser ve Frosh, 1993). Bununla birlikte, literatürde çocuk cinsel istismarına ilişkin yapılan tanımlarda bir standartlık yoktur. Ziyalar'a (1998) göre, cinsel istismar, bir yetişkinin cinsel doyum sağlamak amacıyla, bir çocuğa yaklaşması ve onu fiziksel olarak kullanmasıdır. Cinsel istismar, bir çocuğun bilgisi ve izni dışında gerçekleşen ya da kanunlara ya da toplumsal tabulara aykırı her türlü cinsel aktivite olarak tanımlanır (World Healty Organization,[WHO] 2015). Cinsel istismara uğramış çocuklara ilişkin (kesin olmamakla birlikte) davranış kalıpları olarak cinsel içerikli konulara aşırı ilgi ya da aşırı kaçınma, uyku bozuklukları, okul başarısızlıkları ve okula devamsızlık, aşırı sinirlilik ve depresyon, sosyal ilişkilerde bozulma, arkadaş ilişkilerinde bozukluk, kurallara uymama, aşırı ketum davranma, intihar düşünceleri, vb. sayılabilir (Uğurlu, ve Aksoy 2014). Çocuklar, kurbanları üzerinde güç ya da sorumluluk sahibi olan, yaşının ya da gelişim aşamalarının verdiği güce sahip yetişkinler ya da diğer çocuklar tarafından cinsel istismara uğrayabilirler (WHO, 2015).

Cinsel istismarın tanımlanmasını sağlayan birçok gösterge bulunmaktadır. Bu göstergeleri; (1) Fiziksel, (2) Davranışsal ve (3) Psikiyatrik belirtiler olmak üzere üç grupta ele almak mümkündür (Aprile ve ark., 2009). Bunlardan ilki olan fiziksel göstergeler arasında; yırtık, lekeli ya da kanlı iç çamaşırı, genital bölgede ağrı ya da kaşıntı, dış cinsel organda, vajinal ya da anal bölgelerde kanama ya da çürümeler, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar, sık idrar ya da maya mantarlarının neden olduğu enfeksiyon, devamlı açıklanmayan boğaz ağrısı ve kırmızı ya da kabarık genital bölge, yürüme ve oturmada güçlük, gebelik, mağdurun vücudunda veya diğer bölgelerine sperm varlığı yer almaktadır. Her ne kadar burada belirtilen fiziksel göstergeler, cinsel istismarın tanımlanmasını mümkün kılarsa da birçok vakada, failin kendisi istismarda bulunduğunu kabul etmesine karşın, herhangi fiziksel bir bulguya rastlanılabilmektedir (Aprile ve ark., 2009; Crosson, 2003; İnsan Hakları Derneği [İHD], 2008; Wakefield, 2002).

İkincisi olan davranışsal göstergeleri arasında; endişe, depresyon, öfke ve düşmanlık, saldırganlık, cinsel açıdan uygunsuz davranış, kendini yıkıcı davranış, zayıf benlik saygısı, intihar düşüncesi, akademik başarıda düşüş, okul terki ve okul devamsızlığı yer almaktadır (Aprile ve ark., 2009; Deblinger, Mannarino ve Cohen, 2015). Araştırmalar cinsel istismar geçmişi olan çocukların cinsel istismar geçmişi olmayan çocuklarla karşılaştırıldığında, yaşça uygun olmayan cinsel davranışları daha fazla sergilediklerini ortaya koymaktadır (Deblinger, Mannarino ve Cohen, 2015).

Cinsel istismarın psikiyatrik belirtileri ise travma sonrası stres bozukluğu, somatizasyon, suçluluk, izolasyon ve damgalama duygularıdır (Aprile ve ark., 2009). Konuyla ilgili olarak, Odabaş'ın

(2006) yapmış olduğu çalışmada, çocukluk döneminde cinsel ve fiziksel istismara uğrayan kadınlar yetişkin yaşamlarında ruhsal sağlık ve uyum sorunları yaşadıkları gözlenmiştir. Bununla birlikte, bir cinsel istismar vakasının her bireyde psikiyatrik bir bozukluğa yol açtığını söylemek doğru değildir. Yapılan bir çalışmada, cinsel istismara uğramış gruptaki bireyler ile cinsel istismara uğramamış grupta yer alan bireylerin yaşamış oldukları yeme bozuklukları, depresyon, anksiyete, disosiyasyon, cinsel uyum ve somatizasyon sorunları arasında bir fark olmadığı tespit edilmiştir (Rowan,1993).

Bütün çocuklar, cinsel istismar riski altındırlar. İstismarcı sosyal sınıf, renk, ırk, yaş, cinsiyet gözetmeksizin bütün çocukları hedefler. Bunun anlamı: Ailelerin çocukları cinsel istismardan koruyacağı %100 güvenilir bir ortamın olmadığıdır (Sanderson, 2004). Buna, her çocuğun hemen hemen çocukluk ve gençlik çağının büyük bir kısmını geçirdiği toplumsal kurumların başında gelen okullar da dâhildir. Buradan hareketle, okullar ve bu okullarda görev yapan eğitimciler; rehber öğretmenler, sınıf öğretmenleri ve okul yöneticileri yakın ya da uzak çevreden kaynaklı olarak istismara uğrayan çocukların yaşamlarında, birkaç açıdan önemli rol oynamaktadır (Haeseler, 2006; Kepenekci ve Taşkın, 2017; Yolcu, 2018). Bunlardan ilki, çocukların yaşadıkları cinsel istismarın; fiziksel, davranışsal ve psikiyatrik göstergelerini okula taşıyabilmeleriyle ilgilidir. Okullar, çocuklar için sağlık kurumları ve çalışanlarından sonra, ilk ulaştıkları devlet kapısı olmak dışında, yukarıda da belirtildiği gibi aile yaşamlarında yaşadıkları istismar sorunlarının taşınmasına olanak sağlayan ilk kamusal alan olma özelliğini de içermektedir (Nüfusbilim Derneği [NBD] ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu [UNFPA], 2009; Yolcu, 2018).

İkincisi, okullarda görev yapan eğitimcilerin cinsel istismara maruz kalan çocukların yaşadığı bu istismarı, ortaya çıkarabilmeleriyle ilgilidir. Okullarda ve sınıflarda farklı toplumsal çevrelerden gelen çocuklarla bir araya gelen eğitimcilerin mesleki eğitimleri; çocukların tüm özelliklerini tanıma, eğitime engel olacak zorlukları değerlendirebilme ve eğitim engellerini ortadan kaldırabilmeye odaklı olarak yetiştirilmişlerdir. Diğer meslek gruplarıyla karşılaştırıldığında, eğitimciler çocuklarla daha uzun süre bir arada bulunurlar. Söz konusu bu durum, eğitimcilere hem çocuklarla yakın ve tutarlı bir ilişki kurma hem de onlara çocukların özelliklerini daha yakından tanıma, davranış ve görünümündeki ani değişiklikleri hemen fark edebilme, olanağı sağlamaktadır (NBD ve UNFPA, 2009; Yalın ve ark., 2002; Yolcu, 2018).

Üçüncüsü, okulların ve bu okullarda görev yapan eğitimcilerin temel görevi öğretimdir. Bunun için eğitimcilerin öncelikle güvenilir ve pozitif bir öğrenme ortamı oluşturması, tüm çocukların öğrenme etkinliklerine aktif katılımını sağlaması beklenir. Ancak, yaşadığı istismarın kötü izlerini üzerinde taşıyan bir öğrenci, derse aktif katılamayabilir. Bu durumda olan öğrencilerle öğretmenin kurmuş olduğu pozitif bir ilişki, bu çocukların istismarın olumsuz etkilerini kısa sürede üzerlerinden atmalarına yardımcı olabilmektedir (Crosson, 2003; Kars, 1994; Yalın ve ark., 2002; Yolcu, 2018). Dördüncüsü ise eğitimcilerin öğrencilerin yaşamında, yalnızca öğretmen, yönetici gibi rollerle değil, aynı zamanda danışman, mentör, anne-baba gibi pek çok rol ile de yer almalarıdır. Bu durum bir anlamda, öğrencilerin yaşadıkları sorunları öğretmenlerle paylaşımlarının önünü açar. Dolayısıyla, bir okulda rehber öğretmenin veya sınıf öğretmenin ya da okul veya yurt müdürünün öğrencilerden birisine karşı cinsel istismar suçunun işlendiğini öğrendiklerinde, durumu yetkili makamlara bildirmek yükümlüdürler (Crosson, 2003; Koca, 2012; Yolcu, 2018).

Cinsel istismara ilişkin Türkiye’de yapılan bazı araştırmalar, öğretmenlerin cinsel istismarın göstergelerini tanılamada yetersiz kalmalarını ortaya koymaktadır (Akgül, 2015; Çakır, 2015; NBD ve UNFPA, 2009, Özgül, 2015; Tugay, 2008). Öğretmenlerin gerek mesleki eğitimleri sırasında gerekse mesleğe başladıktan sonra bu konuda sistematik bir eğitimden geçmiş olmamaları, onların cinsel istismarın göstergelerini tanılamada, yetersiz kalmalarına yol açmaktadır. Türk Ceza Kanunu’nun (TCK) 278. maddesi aralarında eğitimcilerin de bulunduğu devlet memurları ve diğer meslek gruplarındaki çalışanların görevlerini yaptıkları sırada görevlerine ilişkin bir suçun varlığından haberdar olmaları durumunda, bunu ilgili kişi ve kurumlara bildirme zorunluluğu getirmektedir. Bu

zorunlulukta temel amaç kişi ve toplumun yüksek yararını korumaktır. Yine TCK'nun 279. maddesine göre, bildirim yükümlülüklerini yerine getirmem durumunda iki yıldan altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadır (Koca, 2012). Bu zorunluluğa karşın ilgili makamlara yapılan bildirim sayısının oldukça az olduğunun belirtilmesi gerekmektedir. Okul yöneticileri kimin zaman kendilerine bildirilen veya haberdar oldukları istismarı ilgili makamlara bildirmemeyi tercih etmektedir. Bunun nedeni, bu okul müdürlerinin cinsel istismar vakalarını "okulun namusunun lekelenmesi" olarak algılamalarıdır (NBD ve UNFPA, 2009; Özgül, 2015; Yolcu, 2009).

Türkiye'de rehber öğretmenlerin ve sınıf öğretmenleri dışarıda bırakıldığında, okul yöneticilerinin cinsel istismar vakalarını bildirmeye yönelik tutumlarını ele alan yalnızca, Özgül'ün (2015) araştırmasının olduğu gözlenmektedir. Söz konusu bu çalışmada öğrencilerin cinsel istismara uğrama durumunda, ilkökul ve ortaokullarda görev yapan öğretmen ve yöneticilerin tutum ve davranışlarının ne olacağı belirlenmeye çalışılmıştır. Nitel araştırma yaklaşımının kullanıldığı bu çalışma, 44 kişilik okul yönetici ve öğretmen grubu üzerinden yürütülmüştür. Yapılan bu araştırmanın Özgül'ün araştırmasıyla benzer yönleri olmakla birlikte, iki noktada farklılaşmaktadır. Bunlardan ilki, bu araştırmanın doğrudan okul yöneticilerinin cinsel istismar vakalarını bildirmeye yönelik tutumlarını ortaya koymaya yönelik bir araştırma olmasıdır. İkincisi ise bu araştırmanın verileri daha büyük bir okul yöneticisi grubu üzerinden elde edildiği için, genellenebilirlik düzeyinin daha fazla olmasıdır. Ayrıca, bu araştırmanın Türkiye'de okul yöneticilerinin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumlarını içeren ilk nicel araştırma olduğunun da belirtilmesi gerekir. Dolayısıyla araştırma bu yönleriyle, alana katkı getirici bir nitelik taşımaktadır.

Okul yöneticilerinin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumlarını ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada, aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Okul yöneticilerinin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumları "Çocuğa Yönelik Cinsel İstismar Tutum Ölçeği"nin maddelerine göre nasıldır?
2. Okul yöneticilerinin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumları, cinsiyet, kıdem, görev yaptıkları okulun düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada, nicel araştırma desenlerinden genel tarama modeli benimsenmiştir.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2015-2016 eğitim- öğretim yılında, Mersin ve Adana ilinde görev yapan; okul öncesi, ilkökul, ortaokul ve ortaöğretim okul yöneticilerinden belirlenen örnekleme yoluyla belirlenen 340 kişi oluşturmuştur. Evrenin genişliği göz önünde bulundurulduğunda, çalışma grubunun seçiminin gerekli olduğu belirlenmiştir. Çalışma grubunu seçiminde "basit tesadüfi örnekleme" yöntemi kullanılmıştır. Basit tesadüfi örnekleme yönteminde, evrendeki her birimin örnekleme (çalışma grubu) seçiminde eşit ve bağımsız olma olasılığı göz önüne alınarak, yansız olarak seçim yapılmaktadır (Balci, 2015).

Araştırmada çalışma evreninin tüm listelerine, Adana il Milli Eğitim Müdürlüğü ve Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüğü resmi web sitelerinde bulunan 2015-2019 Stratejik Planlarından ulaşılmıştır. Çalışma grubuna dâhil edilen okul yöneticilerine, çalışma grubunu evrenini yansıtacak düzeyde sayıya ulaşıncaya kadar tesadüfi olarak internet ağı üzerinden formlar gönderilmiştir. Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin gönüllü olmasına özen gösterilmiştir.

Araştırmaya katılan okul yöneticilerin %45'inin (153) cinsiyeti kadın iken, %55'inin (187) erkektir. Okul yöneticilerinin % 36,2'si (123) 0-5 yıl arasında, % 25,3'ü (86) 6-10 yıl arasında, %

13,2'si (45) 11-15 yıl arasında, % 10,6'sı (36) 16-20 yıl arasında ve % 14,7'si (50) 20 yıl ve üzeri kıdeme sahiptir. Okul yöneticilerinin % 6,5'si (22) okul öncesi eğitim düzeyindeki okullarda görev yaparken, % 57,1'i (194) ilkokul, % 18,8'i (64) ortaokul ve % 17,6'sı (60) da ortaöğretim düzeyindeki okullarda görev yapmaktadır. Bunlara ek olarak, okul yöneticilerinin % 4,7'si (16) ön lisans/yüksekokul, % 73,5'i (250) lisans, % 19,4'ü (66) yüksek lisans ve % 2,4'ü (8) de doktora mezunudur.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak, Choo, Walsh, Chinna ve Tey'in (2013) geliştirdiği, Akın ve ark. (2013) tarafından Türkçeye uyarlanan "Çocuğa Yönelik Cinsel İstismar Tutum Ölçeği"nin Türkçe Formu kullanılmıştır. Veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde kişisel bilgiler, ikinci bölümde cinsel istismarı bildirmeye yönelik 8 adet tutum maddesi bulunmaktadır. Bu ölçek dört boyuttan (değer, kaygı, yükümlülük, güven) ve sekiz maddeden oluşmaktadır. Beşli likert (5 Kesinlikle katılmıyorum – 1 Kesinlikle katılıyorum) tipi bu ölçekte, yükselen puanlar yüksek düzeyde negatif tutumları göstermektedir. Yapı geçerliği için uygulanan doğrulayıcı faktör analizinin ölçeğin orijinal formundaki gibi iyi uyum verdiği belirtilmiştir ($\chi^2=23.91$, $sd=14$, $RMSEA=.047$, $NFI=.98$, $IFI=.99$, $CFI=.99$, $GFI=.98$, $SRMR=.023$). Ölçeğin iç tutarlılık güvenirlik katsayıları dört alt boyut için; değer alt boyutu: .88, kaygı alt boyutu: .75, yükümlülük alt boyutu: .87 ve güven alt boyutu: .58 olarak hesaplanmıştır (Akın ve ark., 2013).

Ölçekte yer alan maddeler incelendiğinde, dört maddenin ters puanlanan madde olduğu görülmüştür. Bunlar; 2., 3., 7. ve 8. nolu maddelerdir. Söz konusu maddeler beş dereceli olarak oluşturulmuş ve derecelendirme şu şekilde belirtilmiştir: kesinlikle katılıyorum (1), katılıyorum (2), karasızım (3), katılmıyorum (4), kesinlikle katılmıyorum (5). Ölçek hem alt boyutlara göre hem de toplam göre bir çocuğa yönelik cinsel istismarı bildirmeye yönelik tutum puanı vermektedir. Ölçekten elde edilen toplam puan arttıkça, bireylerin ölçülen yapıya ilişkin negatif tutumları da yükselmekte; bir diğer ifadeyle ölçekten alınan yüksek puan yüksek negatif tutumu göstermektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 40, en düşük puan 8'dir.

Araştırma kapsamında, verileri araştırmacılar tarafından oluşturulan elektronik formlar vasıtasıyla (Google Form) toplanmıştır. Formlar elektronik ortamda çeşitli ağlar üzerinden (e-posta, sosyal medya vb.) Mersin ve Adana'da görev yapan okul yöneticilerine gönderilmiş ve cevaplamaları sağlanmıştır. Okul yöneticilerinin ortalama 5 dakikada doldurabildiği formların toplanma süreci, 4 ay sürmüştür. Uygulamalar sırasında, ölçeğe ek olarak katılımcılardan araştırmanın amaçları doğrultusunda, cinsiyet, kıdem ve görev yapılan eğitim kurumu, eğitim düzeyi gibi kişisel bilgiler de istenmiştir. Uygulama sırasında katılımcılara bilgi verilmiş ve araştırmanın amacı açıklanmıştır.

Verilerin Analizi

Veriler araştırmanın alt problemleri doğrultusunda çözümlenmiştir. Veri analizi SPSS 22 (Statistical Package For Social Science) paket programını kullanarak gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizine geçilmeden önce ölçekte yer alan 2., 3., 7. ve 8. nolu maddeler ters puanlanmış ve veri seti düzeyinde kayıp ve uç değer analizleri yapılarak düzenlemeye gidilmiştir. Herhangi bir kayıp değere rastlanmamıştır. Uç değer incelemesinde ise hatalı bazı veri girişleri düzeltilmiştir. Ayrıca normalliği bozabilecek bazı uç değerler kendine en yakın değere dönüştürülerek, analizler üzerinde olumsuz olabilecek etkisi giderilmiştir. "Tek değişkenli aykırı değerler için ikinci bir seçenek, aykırı gözlem(ler)in değişkendeki puanlarını değiştirmektir böylelikle o gözlemler aykırı olmaya devam edecek ancak eskisi kadar değişken üzerinde etkili olmayacaktır. Örneğin, ilgili değişkende aykırı gözleme, puan dağılımda bir sonraki uç değerden bir puan daha yüksek puan (veya daha küçük) atanır. Değişkenlerin ölçümü zaten oldukça random olduğundan, tek değişkenli bir aykırı değer etkisinin azaltılması için bu genellikle çekici bir alternatif seçenektir (Tabachnick, Fidell, ve Ullman, 2007).

Araştırma verilerinin dağılımının normal olup olmadığı, Kolmogrov-Smirnov Testi ile incelenmiştir ($K-S_{(df)} = .203, p > 0.05$). Bu anlamlılık düzeyinde puanların normal dağılımdan uzaklaşmadığı yorumu yapılabilir. Ek olarak çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenmiş olup $-1,96 < X < +1,96$ içinde değer aldığı saptanmıştır (Skewness 0.49, Kurtosis 0.98). Dağılımın normalliğinin sağladığı belirlendikten sonra analizlere geçilmiştir. Okul yöneticilerinin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumlarının, cinsiyet değişkeni açısından, manidar bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek için, T testi (Independent-Samples T-Test) uygulanmıştır. Okul yöneticilerinin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumlarının, kıdem, öğrenim durumu, görev yapılan eğitim kurumu değişkenleri açısından, anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek için ise Tek Yönlü Varyans Analizi (One –Way Analysis of Variance- ANOVA) uygulanmıştır.

Araştırma kapsamında okul yöneticilerinden çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumlarına ilişkin olarak kendilerine sunulan ölçek, 5’li Likert skalasına göre (4.21-5.00, 5: Kesinlikle katılıyorum, 3.41-4.20, 4: Katılıyorum, 2.61-3.40, 3: Fikrim yok, 1.81-2.60, 2: Katılmıyorum, 1.00-1.80, 1: Kesinlikle katılmıyorum) puan vermeleri istenmiştir. Puanlama bu şekilde yapılmıştır.

Çalışmada puan ortalamaları maddeler üzerinden gerçekleştirilmiştir. Puan ortalamalarının tablolarda küçük çıkmasının nedeni bu duruma bağlanmalıdır.

BULGULAR

Okul yöneticilerinin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumlarına ilişkin görüşlerinin, ölçeğin her bir maddesine göre dağılımına Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1 Okul yöneticilerinin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumlarına ilişkin görüşlerinin ölçeğin her bir maddesine göre dağılımı

Madde	Çocuk Cinsel İstismarını Bildirmeye Yönelik Tutum Ölçeği Maddeleri	N	$\bar{X}$	SS	Katılım Düzeyi
1	Çocuğa yönelik cinsel istismardan şüphelenirsem, durumu bildiririm.	340	1.45	1.00	Kesinlikle Katılıyorum
2	Ailenin ya da toplumun tepkisinden korktuğum için çocuğa yönelik cinsel istismarı bildirmekten endişe duyarım.	340	2.00	1.46	Katılmıyorum
4	Şüphe duyduğum çocuğa yönelik cinsel istismar durumlarını bildirerek, mesleki sorumluluğumu yerine getirmek isterim.	340	1.44	0.99	Kesinlikle Katılıyorum
5	Çocuğa yönelik cinsel istismar bildiri kılavuzu bütün öğretmenler için gereklidir.	340	1.26	0.85	Kesinlikle Katılıyorum
6	Çocuğa yönelik cinsel istismarın bildirilmesi sürecine öğretmenlerin de dahil olması çocuğun uzun vadede karşılaşacağı sorunları önlemek açısından önemlidir.	340	1.49	1.09	Kesinlikle Katılıyorum
7	Çocuğa yönelik cinsel istismarı bildirmek zamanı boşa harcamaktır çünkü kimse konunun takipçisi olmayacaktır.	340	1.32	0.83	Kesinlikle Katılmıyorum
3	Çocuğa yönelik cinsel istismar durumunu bildirme konusunda ailenin çocuğa yapabileceklerinden dolayı isteksiz olurum.	340	2.02	1.30	Katılmıyorum
8	Çocuk istismar bildirimine yönelik etkili ve gerekli işlemlerin yapılması konusunda yetkililere güvenmiyorum.	340	2.58	1.46	Katılmıyorum

Tablo 1’de görüldüğü gibi, okul yöneticilerinin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumlarını ortaya koymaya ilişkin maddelerden en yüksek ortalamaya sahip maddeler arasında “Çocuk istismar bildirimine yönelik etkili ve gerekli işlemlerin yapılması konusunda yetkililere güvenmiyorum.” ($\bar{X}=2.58$), “Çocuğa yönelik cinsel istismar durumunu bildirme konusunda ailenin çocuğa yapabileceklerinden dolayı isteksiz olurdum.” ($\bar{X}=2.02$) ve “Ailenin ya da toplumun tepkisinden korktuğum için çocuğa yönelik cinsel istismarı bildirmekten endişe duyarım.” ($\bar{X}=2.00$) yer almaktadır. Bu maddeler ters maddelerdir ve okul yöneticilerinin bu üç maddeye ilişkin görüşlerinin nitel karşılığı “katılmıyorum” düzeyindedir.

Yine Tablo 1’den görüleceği gibi, okul yöneticilerinin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumlarını ortaya koymaya ilişkin maddelerden en düşük ortalamaya sahip maddeler arasında ($\bar{X}=1.26$) ortalama ile “Çocuğa yönelik cinsel istismar bildiri kılavuzu bütün öğretmenler için gereklidir.” Bu sırasıyla “Çocuğa yönelik cinsel istismarı bildirmek zamanı boşa harcamaktır çünkü kimse konunun takipçisi olmayacaktır.” ($\bar{X}=1.32$) maddesi ile “Şüphe duyduğum çocuğa yönelik cinsel istismar durumlarını bildirerek, mesleki sorumluluğumu yerine getirmek isterim.” ($\bar{X}=1.44$) maddesi izlemektedir. Okul yöneticilerinin bu maddelere ilişkin görüşlerinin nitel karşılığı “kesinlikle katılıyorum” düzeyindedir.

Okul yöneticilerinin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumlarının cinsiyete göre t-testi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Okul yöneticilerinin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumlarının cinsiyete göre t-testi sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	P
Kadın	153	1.47	.51	338	5.53	.00
Erkek	187	1.88	.81			

Tablo 2’de yer alan bilgilere göre, okul yöneticilerinin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumlarının cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği gözlenmektedir ($t_{(338)}=5.53$, $p<.01$). Yükselen puanlar yüksek düzeyde negatif tutumları gösterdiğinden, erkek okul yöneticilerin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumları ($\bar{X}=1.88$), kadın öğretmenlere ($\bar{X}=1.47$) göre daha olumsuzdur.

Okul yöneticilerinin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumlarının kıdem yılına göre tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 4’te yer almaktadır.

Tablo 3. Okul yöneticilerinin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumlarının kıdem yılına göre tek yönlü ANOVA sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kıdem Yılı	$\bar{X}$	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar Arası	0-5	1.69	12.51	4	3.13	6.36	.000	2-4
	6-10	1.47						2-3
	11-15	2.11						5-4
	16-20	1.78						5-3
	20 ve üzeri	1.67						1-4
								1-3
Gruplar içi			164.72	335	0.49			
Toplam			177.24	339				

Tablo 3'te okul yöneticilerinin çocuğa yönelik cinsel istismarı bildirmeye yönelik tutumlarının kıdem yılı bakımından anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan tek yönlü ANOVA sonucunda, aradaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir [$F_{(4, 335)}=6.36, p<.01$]. Buna göre, okul yöneticilerinin çocuğa yönelik cinsel istismarı bildirmeye yönelik tutumlarının kıdem yılına bağlı olarak anlamlı bir biçimde farklılaştığı söylenebilir. Bu farkın hangi ortalamalar arasında olduğunu belirlemek için, çoklu karşılaştırmalı testlerinden "Scheffe" testine başvurulmuştur. Test sonuçlarına göre, (Yükselen puanlar yüksek düzeyde negatif tutumları gösterdiğinden) 6-10 yıl arasında kıdeme sahip okul yöneticilerin ($\bar{X}=1.47$), 16-20 yıl arasında kıdeme sahip okul yöneticilerden ($\bar{X}=1.78$); 6-10 yıl arasında kıdeme sahip okul yöneticilerin ($\bar{X}=1.47$), 11-15 yıl arasında kıdeme sahip yöneticilerden ($\bar{X}=2.11$); 20 yıl ve üzeri kıdeme sahip yöneticilerin ($\bar{X}=1.67$), 16-20 yıl arasında kıdeme sahip yöneticilerden ($\bar{X}=1.78$); 20 yıl ve üzeri kıdeme sahip yöneticilerin ($\bar{X}=1.67$), 11-15 yıl arasında kıdeme sahip yöneticilerden ($\bar{X}=2.11$); 0-5 yıl arasında kıdeme sahip yöneticilerin ($\bar{X}=1.69$), 16-20 yıl arasında kıdeme sahip yöneticilerden ($\bar{X}=1.78$) ve 0-5 yıl arasında kıdeme sahip yöneticilerin ($\bar{X}=1.69$) 11-15 yıl arasında kıdeme sahip yöneticilerle ($\bar{X}=2.11$) karşılaştırıldığında çocuğa yönelik cinsel istismarı bildirmeye yönelik tutumlarının anlamlı bir biçimde farklılaştığı söylenebilir.

Okul yöneticilerinin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumlarının görev yapılan okulun öğretim düzeyine göre tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4 Okul yöneticilerinin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumlarının görev yapılan okulun öğretim düzeyine göre tek yönlü ANOVA sonuçları

Varyansın Kaynağı	Görev Yapılan Okulun Düzeyi	$\bar{X}$	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı
					₁			
Gruplar Arası	Okul öncesi	1.41						1-3
Gruplar içi	İlkokul	1.66	12.88	3	4.29	8.78	.00	4-3
	Ortaokul	2.07	164.35	336	0.48			2-3
	Ortaöğretim	1.51						
Toplam			177.24	339				

Tablo 4'te okul yöneticilerinin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumlarının görev yaptıkları okulun öğretim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan Tek Yönlü ANOVA sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu gözlenmiştir [$F_{(3, 336)}= 8,79 p<.01$]. Buna göre, okul yöneticilerinin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumları, görev yapılan okulun öğretim düzeyine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Farkın hangi ortalamalar arasında olduğunu belirlemek için, çoklu karşılaştırmalı testlerinden "Scheffe" testi uygulanmıştır. Test sonuçları (yükselen puanlar yüksek düzeyde negatif tutumları gösterdiğinden) okul öncesi öğretim düzeyindeki okullarda görev yapan okul yöneticileri ($\bar{X}=1,41$) ile ortaokul düzeyindeki okullarda görev yapan okul yöneticileri ($\bar{X}=2.07$) arasında; ortaöğretim düzeyindeki okullarda görev yapan okul yöneticileri ($\bar{X}=1.51$) ile ortaokul düzeyindeki okullarda görev yapan okul yöneticileri ($\bar{X}=2.07$) arasında ve ilkökul düzeyindeki okullarda görev yapan okul yöneticileri ile ($\bar{X}=1.66$) ortaokul düzeyindeki okullarda görev yapan okul yöneticileri (2,07) arasında olduğunu göstermektedir. Buna göre, okul yöneticilerinin görev yaptıkları okulların öğretim düzeyi, çocuğa yönelik cinsel istismarı bildirmeye yönelik tutumları üzerinde belirleyici bir faktör olarak öne çıktığı söylenebilir.

Okul yöneticilerinin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumlarının eğitim düzeyine göre tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5 Okul yöneticilerinin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumlarının öğrenim düzeylerine göre tek yönlü ANOVA sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	1.71	3	0.57	1.095	.351
Gruplar içi	175.52	336	0.52		
Toplam	177.24	339			

Tablo 5’te görüleceği üzere, okul yöneticilerinin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumlarının öğrenim düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan Tek Yönlü ANOVA sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı görülmektedir [$F_{(3, 336)} = 1.095, p > .01$]. Buna göre öğrenim düzeyi, okul yöneticilerinin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırmada, okul yöneticilerinin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumlarının ortaya konulması amaçlanmıştır. Okul yöneticileri, çocuk istismar bildirimine yönelik etkili ve gerekli işlemlerin yapılması konusunda yetkililere güvenmektedirler. Ailelerden veya toplumdan kendilerine çocuğa ya da yönelik gelebilecek olumsuz tepkiler, onların cinsel istismar bildirimlerini bulunmada engel değildir. Okul yöneticileri, öğretmenlere yönelik olarak hazırlanan çocuğa yönelik cinsel istismar kılavuzunun bütün öğretmenler için gerekli olduğunu düşünmektedir. Ayrıca, cinsel istismar bildirimlerini mesleki sorumlulukları olarak değerlendirmektedirler. Araştırmada, okul yöneticilerinin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumları üzerinde cinsiyet, kıdem ve görev yapılan okulun öğretim düzeyinin belirleyici değişkenler olduğu, ancak eğitim düzeyinin belirleyici olmadığı gözlenmiştir.

Araştırmada okul yöneticilerinin en yüksek ortalamayla katılım gösterdikleri maddelerin özünde yetkililerin çocuk istismarı konusunda etkisiz davranacağı ve aile çocuğa daha çok zarar verir diye istismar bildiriminden kaçınmaları gelmektedir. Bu durum istismar bildirimini endişe ile karşılamaya neden olmaktadır. Daha önce belirtildiği gibi, bu maddeler ters maddelerdir. Okul yöneticilerinin bu üç maddeye ilişkin görüşlerinin nitel karşılığı “katılmıyorum” düzeyindedir. Buradan hareketle, okul yöneticilerinin çocuk istismar bildirimine yönelik etkili ve gerekli işlemlerin yapılması konusunda yetkililere güvendikleri, ailenin ya da toplumun çocuğa ya da kendilerine yönelik olumsuz tepkilerinin cinsel istismar bildirimlerini engellemeyecekleri söylenebilir. Zellman (1990), eğitim kurumlarında çalışan öğretmen ve yöneticilerin çocuk istismarından şüphelenmelerine karşın, bunu ilgili yerlere bildirme düzeylerinin düşük olduğunu belirtmektedir. Eğitimcilerin bu davranışlarının arkasında, okul yönetiminden yeteri kadar destek görememeleri, çocuğun ailesinden ya da okulun yakın çevresinden gelebilecek olumsuz tepkilerin yer aldığı söylenebilir. Bu durumu destekleyen çalışmalara alan yazında rastlayabiliriz (NBD ve BMNF, 2009; Özgül, 2015; Çetinkaya, 2015; Yolcu, 2009).

Araştırmada, okul yöneticilerinin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumlarını ortaya koymaya ilişkin maddelerin özü bütün öğretmenlere istismar bildiri kılavuzu sağlanması gerekliliğinden, yetkililerin istismar bildirimine peşine düşmeyeceklerine olan inançları, mesleki sorumluluk gereği istismar bildiriminde bulunulması gerekliliğidir. Bu maddelere ilişkin okul yöneticilerinin görüşlerinin nitel karşılığı “kesinlikle katılıyorum” düzeyindedir. Okul yöneticilerinin öğretmenlere yönelik olarak hazırlanan çocuğa yönelik cinsel istismar kılavuzunun bütün öğretmenler için gerekli olduğunu düşündükleri belirtilebilir. Bunun nedeni, böylesi bir kılavuzun cinsel istismarı “tanımlama”, “değerlendirme” ve “yönlendirme” bakımından öğretmenlere yardımcı olacaktır. Yapılan birçok çalışmada, hazırlanan kılavuzların öğretmenlere ve ailelere yardımcı olduğu görülmektedir (İHD, 2008). Okul yöneticileri, cinsel istismar bildirimlerini boşa harcanan bir zaman olarak görmemeleri, böylesi bir bildirimde yetkililere güvendikleri yönünde daha önce belirtilen

görüşleriyle tutarlı görünmektedir. Diğer yandan, okul yöneticilerinin çocuğa yönelik cinsel istismar durumlarını bildirerek, mesleki sorumluluklarını yerine getirmek istemeleri, yine aynı tutarlık içinde hareket ettiklerini göstermektedir.

Araştırmada elde edilen bulgulardan biri de erkek yöneticilerin kadın yöneticilere oranla çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik daha olumsuz bir tutum içinde olmalarıdır. Bunun nedeni, Türk toplumunun ataerkil aile yapısıyla açıklanabilir. Dolayısıyla, bu bakış açısına sahip erkek yöneticiler, okulu adı çıkacak korkusuyla çocuk cinsel istismarını bildirmek yerine gizlemeyi tercih edebilmektedir. Alanyazın yer alan diğer çalışmalar da okul yöneticilerinin cinsel istismar vakalarını bildirmelerinde sorunlar olduğunu ortaya koymaktadır. Özgül'ün (2015) araştırmasında, okul yöneticilerinin okulun adının bu tür bir olayla anılmaması için olayları kendi içinde çözmeye çalıştıkları, bildirim yapılmasını bir nevi engelledikleri görülmüştür. Walsh, Farrell, Schweitzer ve Bridgstock (2005) öğretmenlerin büyük bir oranı (%93), şüphelendikleri çocuk istismarı durumlarını kurumsal politika gereği okul yöneticilerine rapor etmiştir. Ancak, öğretmenlerin üçte ikisi (%63) okul yöneticilerinin bu durumu üst makamlara bildirdiğine inanmaktadır. İstismarcının okul çalışanlarından biri olması da okul yöneticilerinin bu konudaki tutumları üzerinde belirleyici olabilmektedir. Örneğin, Yolcu'nın (2009) ilgili araştırması bu yönde bulgular içerdiği gözlenmektedir.

Araştırma bulguları, okul yöneticilerinin kıdeminin çocuk cinsel istismarını bildirmede belirleyici olduğunu göstermektedir. Kıdemleri düşük okul yöneticilerinin daha kıdemli olanlarla karşılaştırıldığında, çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumlar arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Alanyazında eğitimcilere yönelik yapılan araştırmalar mesleki deneyim ile çocuk istismarını bildirme arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Örneğin, Tugay'ın (2008) araştırmasında, öğretmenlerin mesleki deneyimleri ile cinsel istismarın belirtilerini tanılamaları arasında anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmektedir. Townsend ve Haviland'ın (2016) Teksas'ta yaptıkları çalışmalarında daha az kıdeme sahip olan eğitimcilerin daha fazla kıdemli eğitimcilerden cinsel istismarla ilgili bilgi düzeylerinin daha fazla oldukları ve bildirimde bulunmaya da daha olumlu tutum içinde oldukları görülmüştür. Bu araştırmanın ve destekler nitelikteki çalışmaların sonuçları kıdemi düşük genç yöneticilerin çocuk istismarı konusunda kıdemli olan yöneticilere göre daha fazla istekli olmaları veya böylesi durumları bildirmeye yönelik daha motive olmalarıyla bağdaştırılabilir.

Okul yöneticilerinin görev yaptıkları okulun öğretim düzeyinin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumları üzerinde belirleyici olduğu belirlenmiştir. Araştırmada, ortaokullarda görev yapan okul yöneticileri okul öncesi, ilkokul ve ortaöğretim okullarında görev yapan yöneticilerle karşılaştırıldığında çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik daha fazla olumsuz tutum içindedirler. Oysaki okul yöneticilerinin haberdar oldukları cinsel istismar vakasını ilgili makamlara bildirmeleri bireyin ve toplumun yararına. Bu bildirim istismara uğrayan çocuğun hem korunmaya alınarak hem sağaltımı sağlayacak hem de başka bireyler tarafından tekrar istismar edilmesinin önüne geçecektir. Diğer yandan, yapılacak bu bildirim failin de sağaltımını sağlayacak ve böylece başka bireyleri istismar etmesi de önlenmiş olacaktır. Bütün bunların olabilmesi için okul yöneticilerin istismar vakalarını ilgili makamlara bildirmeleri gerekmektedir (Crosson, 2003). Örneğin İzmir Çocuk İzleme Merkezi'ne yapılan cinsel istismar bildirimlerinden % 4'ü okullar tarafından yapılmıştır (Bağ ve Alşen, 2017). Dolayısıyla bu veri istismar vakalarının belirlenmesi ve ilgili makamlara bildirilmesi sürecinde okulların ve bu okullarda görev yapan eğitimcilerin yerini ve önemini bir kez daha ortaya koymuş olmaktadır.

Araştırmada elde edilen bulgu ve sonuçlar doğrultusunda iki öneride bulunmak mümkündür. Bunlardan ilki, okul yöneticilerinin karşı karşıya kaldığı çocuğa yönelik cinsel istismar durumlarında süreci nasıl yönettiklerine ilişkin bir nitel çalışma yapılmasıdır. İkincisi de ortaokullarda görev yapan okul yöneticilerinin çocuğa yönelik cinsel istismar durumlarını bildirmedeki olumsuz tutumlarını sorgulayan bir araştırma yapılması gerektirir.

KAYNAKÇA

- Akgül, E. (2015). *Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin cinsel istismar bildirim durumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Akın, A., Aşut, S., Demirci, İ., Akbaş, Z. Ş., Güler, H., Demir, O., ve Kaymaz, B., (2013). *Çocuğa yönelik cinsel istismar tutum ölçeği Türkçe formu'nun geçerlik ve güvenilirliği*. 5. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu'nda sunulmuş sözlü bildiri, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Aprile, A., Ranzato, C., Rizzotto, M. R. ve Facchini, P. (2009). *Child sexual abuse: Pitfalls in the substantiation process*. New York, NY: Nova Science Publishers, Inc.
- Bağ, Ö. ve Alşen, S. (2017). Çocuk izlem merkezinde cinsel istismarın değerlendirilmesi: Bir merkezin bir yıllık deneyimi. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 18(1), 62-68
- Balcı, A. (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler* (11. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Choo, W. Y., Walsh, K., Chinna, K., ve Tey, N. P. (2013). Teacher reporting attitudes scale (TRAS) confirmatory and exploratory factor analyses with a Malaysian sample. *Journal Of Interpersonal Violence*, 28(2), 231-253.
- Crosson, T. C. (2003). *The role of educators and responding to child abuse and neglect*. İnternette 12.12.2017. <https://www.childwelfare.gov/pubPDFs/educator.pdf> adresinden alınmıştır.
- Çakır, S. (2015) *Ortaokul öğretmenlerinin çocuk cinsel istismarı hakkındaki tutumları ve kararlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çetinkaya, R. S. (2015). Turkish school counselor's experiences of reporting, Child sexual abuse: A Brief Report. *Journal of child abuse*. 24(8), 908-921.
- Deblinger, E., Mannarino, A. P. ve Cohen, J. A. (2015). *Child sexual abuse: A primer for treating children, adolescents, and their nonoffending parents* (Second Edition) New York, NY: Oxford University Press.
- Glaser, D. ve Frosh, S. (1993). *Child Sexual abuse (Second edition)*. London: Macmillan.
- Haeseler, L. A. (2006). Children of abuse and school discourse: Implications for teachers and administration. *Education*, 126(3), 534-540.
- İnsan Hakları Derneği (2008). *Çocuk İhmali ve İstismarını Önleme Öğretmenler ve Aileler İçin Eğitim Kılavuzu*. Ankara: Berkay Ofset.
- Kepenekci, K. Y. ve Taşkın, P. (2017). *Eğitim hukuku*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Kars, Ö. (1994). *Çocuk istismarı ve ihmalinin nedenleri ve okul başarısına etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Koca, M. (2012). Çocuk istismarında ihbar yükümlülüğü. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 3 (1), 113-128.
- Nüfusbilim Derneği ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) (2009). *Türkiye'de enstest sorununu anlamak*. Ankara: Damla Matbaacılık.
- Odabaş, I. (2006). *Çocukluk dönemi cinsel ve fiziksel istismar belirten kadınların yetişkin yaşam uyumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir

- Özgül, D. (2015). *Öğrencilerin cinsel istismara uğrama durumunda ilk ve ortaokullarda çalışan öğretmen ve okul yöneticilerinin tutum ve davranışları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Rowan, E. L. (2006). *Understanding child sexual abuse*. Mississippi: University Press of Mississippi
- Sanderson, C. (2004). *The seduction of children empowering parents and teachers to protect children from child sexual abuse*. London: Jessica Kingsley Publishers
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., ve Ullman, J. B. (2007). *Using multivariate statistics* (Vol. 5). Boston, MA: Pearson
- Townsend, C., Haviland, M. (2016). The impact of child sexual abuse training for educators on reporting and victim outcomes: The Texas Initiative. 20.05.2018'de <https://www.d2l.org/wp-content/uploads/2017/02/PREVALENCE-RATE-WHITE-PAPER-D2L.pdf> adresinden alınmıştır.
- Tugay, D. (2008). *Öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik farkındalık düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Uğurlu, Z. ve Aksoy Gülsen, İ. (2014) Çocuk hakları ve hukuk bağlamında çocuğun ihmal ve istismardan korunması, *International Journal of Social and Educational Sciences (Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi)*, 1(1) 1-13.
- Wakefield, C. (2012). *Preventing and reporting child abuse and neglect: Guidance for school personnel*. 15.4.2018'de http://www.cde.state.co.us/cdeprevention/download/pdf/child_abuse_manual_2002.pdf adresinden alınmıştır.
- Walsh, K., F., A., Schweitzer, R. ve Bridgstock, R. (2005). *Critical factors in teachers' detecting and reporting child abuse and neglect: Implications for practice*. A project funded by the Abused Child Trust Final Report January 2005. https://eprints.qut.edu.au/777/1/ACT_Complete_Report.pdf Erişim Tarihi: 6.08.2017
- World Healty Organization (WHO) (2015). *Survey of adverse childhood experiences among serbian university students report* 18.3.2018'de http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0009/287892/Survey-adverse-childhood-experience-Serbian-university-students-en.pdf?ua=1 adresinden alınmıştır.
- Yalın, A., Temuroğlu, Y., Erden, G., Erman, H., Ergene, T., Levent, B., Eroğlu, Ç., ve Kaya, N. (2002). *Milli Eğitim Bakanlığı/UNICEF Psiko-sosyal okul projesi zorlu yaşam olayları ve etkileri*. Ankara: Kuban Matbaacılık.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (9. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yolcu, H. (2009). İstismara uğramış çocuğa eğitim ortamında yaklaşım: Rehber öğretmenin rolü. *Eğitim, Bilim ve Toplum Dergisi*, 7(25), 62-92.
- Yolcu, H. (2018). Çocuk istismarı ve ihmali önlemede öğretmenlerin görev ve sorumlulukları. A. Demirbolat (Ed.). *Sınıf yönetimi* (ss. 308-364). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Zellman, G. (1990). Linking schools and social services: the case of child abuse reporting. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 12 (1), 41-55.
- Ziyalar, N. (1998). *Çocukların cinsel istismardan korunması: Bir eğitim modeli önerisi*. Yayınlanmamış Doktora Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.